

# OPTIEGIDS

# OPTIEGIDS

## INLEIDING: GROTERE WINSTEN BOEKEN MET OPTIES

Opties zijn geen wondermiddel. Maar wie weet hoe hij met opties moet omgaan kan betere resultaten boeken bij beurstransacties. Soms wonderbaarlijke resultaten. Maar je zomaar op opties storten betekent niet dat je meteen positieve resultaten boekt. Daarvoor moet je eerst goed beseffen wat opties op de beurs zijn en hoe je er mee moet omgaan.

Opties zijn helemaal niet zo nieuw als velen denken. En opties zijn niet ingewikkeld zoals velen ook denken. Wie begrijpt hoe opties werken kan zijn voordeel doen met de handel in deze producten. Met een wat moeilijkere naam wordt ook gesproken over "derivatenhandel" of "handel in afgeleide producten". Maar dat soort van ingewikkelde terminologie kun je beter even vergeten. Het is allemaal veel eenvoudiger en stukken gemakkelijker dan je kunt denken. In deze cursus: gewoon opties dus. In verstaanbare mensentaal. Het is precies omdat er rond opties nogal mysterieus wordt gedaan en veel jargon wordt gebruikt dat veel beleggers vroegtijdig afhaken. "Dat is allemaal te ingewikkeld" zeggen ze dan. Maar niets is minder waar. In deze speciale en exclusieve cursus worden alle geheimen van de optiehandel uit de doeken gedaan in gewone mensentaal. Weg dus met het gegoochel met ingewikkelde woorden.

Deze cursus vereist geen zware studie. Stap voor stap worden alle technieken van de optiehandel duidelijk gemaakt. Lezen om te begrijpen hoe het allemaal werkt is de boodschap. Succes!

## HOOFDSTUK 1: OPTIES, DE DOODGEWOONSTE ZAAK

Opties zijn helemaal niet nieuw. En opties zijn er overal. Wat we nu kennen als beursverhandelde opties zijn eenvoudigweg niets anders dan gewone handelingen waarbij je een bedenktijd vraagt

Stel dat je een huis wil kopen. Je schuimt de advertentiepagina's af. Je consulteert gespecialiseerde websites. En dan roep je misschien "hebbes" zoals in de radiospots. Je wilt dan wel het gevonden huis kopen maar zelfs indien alles je aanstaat, wil je mogelijk toch nog even nadenken. Je wilt er nog eens over praten. Of je moet de bank consulteren om te zien hoe het staat met de mogelijkheden om een bouwlening te verkrijgen. Dus vraag je de verkoper bedenktijd. Je neemt nu een "optie".

Gedurende deze bedenktijd ben je nog geen eigenaar van het goed maar je hebt wel het recht om het na deze bedenktijd definitief te kopen. Toch controleer je het object. Je hebt dan niet de verplichting te kopen maar de eigenaar kan gedurende deze optie-tijd het betreffende pand niet aan iemand anders verkopen.

Je vraagt en je krijgt wel het recht om de definitieve beslissing pas later te nemen. Bijvoorbeeld enkele dagen later. Of zelfs langer wanneer het om een zeer aanzienlijk project gaat.

De verkoper verleent je die bedenktijd en mag dan ook de verkoop niet met iemand anders afsluiten vooraleer jij de transactie hebt bevestigd of hebt afgezegd.

Voor de verkoper kan het natuurlijk sneu zijn dat jij twee weken bedenktijd hebt gevraagd en gekregen terwijl hij een volgende dag misschien wel een andere koper kan ontmoeten die wel meteen toehapt. Het is voor hem dan helemaal jammer wanneer jij op de vervaldag de optie niet uitoefent, dus de zaak afzegt.

Om zo'n pil wat te verzoeten kan het gebeuren dat de verkoper een niet recupereerbare waarborg vraagt. Zo'n waarborg wordt dan afgetrokken van de hoofdsom wanneer je de koop definitief afsluit. Maar wanneer je de zaak niet afsluit en het dus laat afweten dan is die waarborgsom voor jou verloren.

Eigenlijk heb je de verkoper een soort huurgeld betaald, een vergoeding voor het feit dat hij gedurende een zekere tijd de controle over het huis kwijt was. Hij had jou het recht gegeven om na te denken over de transactie terwijl hij zelf niets kon doen zolang de "optie" liep. Het voorschot of deze waarborg zijn een vergoeding voor dit gemis dat hij kan lopen.

## EEUWENOUW

Bij vele dure transacties wordt de werkwijze zoals beschreven in het kaderstukje toegepast: de kandidaat koper de tijd laten om te beslissen. Al dan niet mits het betalen van een al dan niet recupereerbare premie.

Wat de aandelenhandel betreft, of de optiehandel in grondstoffen, goud of zilver of andere waarden zoals bijvoorbeeld in dollars, er is sedert jaren een gestandaardiseerde werkwijze op georganiseerde optiebeurzen.

Maar eigenlijk heeft een gelijkaardige vorm van handelen altijd bestaan. Alle boeken over de optiehandel halen graag het verhaal aan van de Griekse wijsgeer en wiskundige Thales van Milete. Die had, jaren voor onze tijdrekening, om arme boeren te helpen hun olijfpersen overgenomen. Die konden ze dan terugkopen wanneer ze dat wilden op voorwaarde dat ze hem een premie betaalden.

## VERZEKERING

De optiehandel wordt vaak ook verweten dat het speculatie in de hand werkt. Neem de zaak van de Hollandse tulpenbollen in de jaren 1600. Er werd toen duchtig gespeculeerd op tulpenbollen die nog moesten geplant worden en nog niet bloeiden.

Die tulpenhandel was niets meer of minder dan een vorm van optiehandel. Rijke handelaren kochten het recht op een tulpenbol die nog onder de grond zat en waarvan niemand wist of deze al dan niet een mooie bloem zou geven bij het ontluiken.

Die tulpenmanie spatte inderdaad uit elkaar. Maar met opties kunnen mensen ook hun bezit beschermen. Denk even aan een brandverzekering. Je betaalt een premie en dat geld ben je kwijt indien er geen brand uitbreekt. Maar slaat het vuur toe dan ben je gelukkig dat je zo'n verzekering hebt afgesloten.

Deze reeks Opties leert je stap voor stap wat je kunt doen met opties en welke voordelen je er kunt uithalen.

## Opties

Je kunt op een optiebeurs een zogeheten "call-optie" kopen die je het recht geeft om een overeengekomen aantal aandelen te kopen tegen een afgesproken prijs binnen een bepaalde periode. Je koopt dan een recht om die aandelen te kopen maar je hebt niet de verplichting dat te doen.

Met zo'n call-optie kun je de betreffende aandelen, dat heet de "onderliggende waarden", opvragen, binnenroepen, vandaar de Engelse term "to call".

Opgepast: wanneer je zo'n call-optie hebt gekocht dan is de tegenpartij NIET een put-optie. Het is de grote fout en zelfs de grootste die beginners vaak maken.

Putopties zijn NIET het spiegelbeeld van calls.

Om alles te begrijpen in deze stap-voor-stap methode kun je best voorlopig niet denken aan put opties om verwarring te voorkomen. Later, als je de eerste beginselen foutloos beheerst komen we daar dan op terug.

## WANNEER JE EEN CALL-OPTIE KOOPT DAN IS DE TEGENPARTIJ EEN VERKOPER VAN EEN CALL-OPTIE.

Jij koopt een call en je betaalt een premie die je het recht geeft (maar niet de verplichting) om de aandelen op te vragen tegen de afgesproken voorwaarden. Die aandelen moeten dan geleverd worden door de verkoper van de call-optie. Die heeft een premie ontvangen en is daardoor verplicht de aandelen te leveren tegen de afgesproken voorwaarden wanneer jij, de koper van de call dat wil.

### VOORBEELD:

Je koopt een call op het aandeel XOX. Een Call 100 met afloop september.

Deze call geeft je het recht om op elk ogenblik maar ten laatste op de derde vrijdag van september het aandeel XOX op te vragen tegen 100 euro.

Ook al staat de koers van het aandeel op dat ogenblik boven 100. Je hebt voor dat recht een premie moeten betalen.

## HOOFDSTUK 2: MET LAGERE INZETTEN MEER WINSTEN BOEKEN

Grotere winsten maken op de beurs met een beperktere inzet? Ook in een beursmarkt?

Aandelen verkopen en meer geld opstrijken dan wat je tegen de gewone beurskoers zou krijgen?

En als het echt tegenzit eventueel verlies beperken?

Op al deze vragen kun je bevestigend antwoorden. Alleen moet je de spelregels kennen en volgen.

Met opties werken is niet zozeer cijferen en inschatten van verwachtingen!

Hoe meer je weet over de basis van de optiehandel hoe groter de mogelijkheden. Natuurlijk zijn er verschillende technieken om het werken met opties te verfijnen en steeds meer succes te boeken. Daar zullen we het de komende hoofdstukken over hebben.

Maar eerst de basis zelf. Kun je met opties meer verdienen dan bij gewone beurstransacties?

Het antwoord is: JA!

Wie een calloptie koopt betaalt een premie die het recht geeft om een pakket aandelen (meestal 100) te kopen tegen een vastgestelde prijs en dit binnen een bepaalde periode.

Noteer goed: je koopt zo'n call en je hebt het recht, maar zonder verplichting, om deze aandelen te kopen.

Je oefent het recht uit als dat in jouw voordeel is. Maar je bent niet verplicht en je doet dat dus niet wanneer het niet in jouw voordeel is.

Voorbeeld: je betaalt een premie van 1 euro (maal 100) om 100 aandelen XOX te kopen over drie maanden tegen 101 euro elk.

Je betaalt nu 100 euro aan premies en over drie maanden vraag je de aandelen op en je betaalt  $100 \times 101$  euro.

Dat doe je uiteraard alleen maar wanneer de aandelen op de beurs meer waard zijn dan 101 euro.

Maar je bent niet verplicht de aandelen op te vragen.

Stel dat de onderliggende aandelen op einddatum slechts 99 euro waard zijn, dan ga je geen 100 euro betalen.

Tenzij je de optie hebt doorverkocht zal deze waardeloos eindigen.

Je verliest dan  $100 \times 1$  euro, de premie of de inzet. Je verliest in dit geval maximaal 100 euro.

Dat vergt enige uitleg. Het klinkt op dit ogenblik allemaal erg nieuw.

Vandaar deze toelichting.

Nemen we Dirk als voorbeeld. Dirk is jong en heeft niet zo heel veel geld.

Maar hij droomt van rijk worden en geld verdienen. En dat zou, volgens hij hoort vertellen, moeten kunnen met opties.

Dirk wil graag aandelen XOX kopen omdat hij ervan overtuigd is dat de koers gaat stijgen. Koopt hij nu 100 aandelen tegen 100 euro dan moet hij 10.000 euro's neertellen en zoveel geld heeft Dirk niet beschikbaar.

Dirk kan wel een calloptie kopen en die gaat hem bijvoorbeeld 2 euro kosten, samen 200 euro om het recht te hebben 100 aandelen XOX op te vragen tegen 105 euro elk en dit over maximaal drie maanden.

Afhankelijk van het optie-contract kan het ook over zes of negen maanden gaan. Maar in ons voorbeeld: 100 aandelen tegen een uitoefenprijs van 105 euro over drie maanden.

Natuurlijk wil Dirk met deze transactie winst boeken: de aandelen opvragen tegen 105 euro wanneer ze meer dan 107 euro waard zijn geworden.

Waarom 107? Hij heeft 2 euro aan de optiepremie betaald. Bij uitoefening zal hij 105 euro moeten betalen, de uitoefenprijs. Samen wordt dat 107 euro.

Gaat de beurskoers hoger dan 107, veronderstel nu maar 109 euro, dan heeft hij in totaal 107 euro betaald voor een aandeel dat op dat ogenblik 109 euro waard is.

## LAGERE KOERS

Maar laten we realistisch blijven. Niemand garandeert winst. Of toch? Nu kunnen er voor Dirk drie dingen gebeuren. Het aandeel XOX gaat voor het verstrijken van de looptijd niet naar boven maar naar beneden.

In dit geval zal de waarde van de optie-premie (de betaalde 2 euro) steeds teruglopen om op 0 te eindigen op de einddatum, over drie maanden dus. Dan is Dirk zijn inzet kwijt. Het verlies is beperkt tot, in dit geval dus, 2 euro maal 100 of 200 euro. Het verlies kan nooit meer worden.

Dirk kan dat verlies wel inperken door de optie te verkopen voor de einddatum is bereikt. Dat zal dan wel tegen een lagere prijs dan 2 euro gebeuren. Hoe dichterbij de vervaldag nadert, hoe minder de optie-premie zal waard zijn. Wacht hij tot de einddatum dan zal de premie dus waardeloos worden. Beter voortijdig verkopen en een klein verlies dan alles kwijt. Eindigt de optie op 0 dan is Dirk zijn inzet kwijt maar hij kan ook nooit meer verliezen dan de betaalde optiepremie.

## STABIELE KOERS

Een tweede mogelijkheid is dat de koers van XOX stabiel blijft. In ons voorbeeld blijft XOX op 100 euro hangen. Ook dan zal de waarde van de optie teruglopen, niet zo hard als bij een koersdaling, maar toch omdat de tijd hier een rol speelt. Dirk moet dan wel de optie ten laatste op de einddatum verkocht hebben. Anders zal hij ook hier alles verliezen maar opnieuw: ook nooit ook meer 2 euro.

## HOGERE KOERS

En dan kan er ook dat gebeuren wat Dirk had verwacht: het aandeel XOX gaat de hoogte in. En met de koers van het aandeel stijgt dan ook de waarde van de optie. Hij staat voor de keuze, ofwel de optie ten laatste op de einddatum uitoefenen, dus de aandelen opvragen. Of hij kan ook de optie vroegtijdig met winst verkopen. Verkopen gebeurt ten allerlaatste op de einddatum. Want na die datum wordt elke optie volstrekt waardeloos.

## HEFBOOMEFFECT

En wat kan zoal de winst worden die Dirk kan opstrijken? Stel dat het aandeel XOX naar 115 euro klimt. Hij vraagt de aandelen op tegen 105 euro en betaalt  $100 \times 105$  euro en hij kan ze nu verkopen tegen 115 euro. Winst 10 euro min de 2 euro optiepremie of 8 euro, in totaal 800 euro.

Indien Dirk niet de optie maar de 100 aandelen had gekocht tegen 100 euro dan zou hij op een inleg van 10.000 euro en een verkoop tegen 11.500 euro een winst van 1500 euro hebben gerealiseerd.

Zo gezien is 1500 euro meer geld dan 800. Maar: in percentage was 1500 euro een winst van 15 procent op zijn investering.

Maar nu kocht hij opties en investeerde slechts 200 euro. De verkoop van de opties brengt hem 800 euro op. Een winst, omgerekend in percentage op het geïnvesteerde bedrag van 400 procent.

Met opties kun je, dank zij het hefboomeffect, met minder geld procentueel veel meer winnen en dat is mooi meegenomen.

Jeuken je handen? Toch even blijven zitten want ook al klopt het hele verhaal, je moet ook de achterkant kennen.

In ons voorbeeld koopt Dirk, via opties het recht om aandelen XOX te kopen tegen 105 euro. Ook al zijn ze op dat ogenblik meer waard. In ons voorbeeld kan Dirk zijn optie uitoefenen tegen 105 euro terwijl de beurskoers al tot 115 euro is opgelopen.

Is er dan iemand die zijn aandelen tegen 105 euro gaat leveren wanneer hij er 115 zou voor kunnen krijgen?

### HOOFDSTUK 3: SCHRIJVEN BRENGT GELD OP

Dirk kocht een calloptie en betaalde een premie om het recht te hebben aandelen op te vragen (of te kopen) tegen een overeengekomen prijs tijdens een vastgestelde periode. Aan wie betaalde hij deze premie? En wie nam de verplichting op zich om aandelen te leveren tegen een vastgelegde koers. In dit geval tegen 105 euro? Ook wanneer de beurskoers hoger zou zijn dan 105? Dirk, de koper van de calloptie betaalt de premie. Hij kan de aandelen opvragen maar hij is dat niet verplicht.

Maar de ontvanger van de premie is wel verplicht te leveren wanneer Dirk, die daarin vrij is, het vraagt. De ontvanger van de premie, de verkoper van de optie, heet in het optiejargon de schrijver, de optie-schrijver.

Deze schrijver gaat de verplichting aan de aandelen te leveren tegen de afgesproken voorwaarden. En als vergoeding voor de aangegane verplichting strijkt de schrijver (de verkoper dus) de premie op. Premie die hij nooit zal moeten teruggeven. Gegeven is gegeven, dus.

Dirk heeft het recht gekocht om aandelen te mogen opvragen. Hij kocht dit recht van de schrijver, de verkoper. Laten we veronderstellen dat het hier gaat om mijnheer Pieters.

Mijnheer Pieters is een rustige familievader. Spaarzaam. Zorgzaam. En risicoschuw. Nu bezit mijnheer Pieters een pakketje aandelen XOX. Die heeft hij geërfd en altijd goed weggestopt. Maar nu zou hij liever verkopen. De 100 aandelen XOX die hij heeft, wil hij echter niet zomaar verkopen, maar toch.

Zou hij nu verkopen dan zou hem dat per aandeel 100 euro opbrengen, de koers van het aandeel XOX. Dus 100 maal 100 of 10.000 euro.

Maar mijnheer Pieters zou liever wat meer willen krijgen voor deze aandelen. Dus heeft hij zich voorgenomen om zijn aandelen te verkopen wanneer ze 105 euro op de beurs staan. Hij limiteert het verkooporder. Doet hij dat dan gaat de verkoop op de beurs slechts door wanneer een koers van 105 euro is bereikt. Hij wil dus  $100 \times 105$  of 10.500 euro hebben. Voor minder doet hij het niet.

Tegenover de huidige beurskoers zou Pieters dus  $100 \times 5$  euro extra willen vangen. Maar Pieters kan die extra winst nog verhogen door een calloptie te schrijven op zijn aandelen XOX.

### CALLOPTIE? SCHRIJVEN?

Dat zit hem zo: mijnheer Pieters wil zijn aandelen verkopen tegen 105 euro. Hij schrijft nu een optie waarbij hij zich verplicht om de aandelen te verkopen tegen de koers van 105 wanneer de koper van de calloptie dat eist. Praktisch: indien de beurskoers op 105 of hoger komt.

Hij wilde in elk geval een prijs van 105 euro halen. Waarom dan niet de verplichting aangaan?

Omdat hij zich daartoe verplicht krijgt hij een premie van bijvoorbeeld 2 euro. Die premie zal hij nooit moeten teruggeven. En dus strijkt Pieters direct  $100 \times 2$  ofte 200 euro op.

Het is nu voor Pieters wachten op een hausse, maar de premie van 2 euro die Dirk betaalt, heeft hij alvast in zijn portemonnee.

## DE VERPLICHTING

Het enige waartoe Pieters nu verplicht is, is de 100 aandelen XOX te leveren, te verkopen dus, tegen 105 euro wanneer de optiehouder dat vraagt. Dat zal gebeuren wanneer de koers boven 105 euro klimt. Bovendien moet dat ook gebeuren voor de einddatum van de optie.

De koper van de call (denk aan Dirk) vraagt levering wanneer de koers boven 105 euro gaat. Indien Pieters moet verkopen tegen 105 euro doet hij dan geen slechte zaak? Vergeet niet dat 105 euro de koers is tegen dewelke mijnheer Pieters toch wilde verkopen vooraleer hij de optie schreef!

*Indien de verkoop daadwerkelijk doorgaat (in optieargon: indien hij wordt uitgeoefend) en dus moet verkopen, dan heeft hij dus niet alleen 105 euro maar daar bovenop ook nog eens de premie van 100 maal 2 euro die hij eerder ontving. De verkoop levert hem nu 107 euro op. Dit extraatje zou Pieters niet hebben gehad indien hij meteen had verkocht of gewoon tegen 105 euro had verkocht.*

## KOERSDALING

Maar stel nu dat het aandeel XOX de koers van 105 euro niet bereikt binnen de looptijd van de optie, wat dan? Dan blijft Pieters eigenaar van de aandelen. En hij moet de 200 euro opgestreken premie evenmin terugbetalen.

## LATER NOG EENS HERHALEN

Ook zonder optieoperatie zou mijnheer Pieters nog steeds de aandelen in zijn bezit hebben gehad want de verkoop ervan was gepland tegen 105 euro en die koers werd op de beurs niet bereikt. Uiteraard kan hij blijven wachten tot de koers 105 euro haalt.

De ontvangen premie blijft hij behouden. Dat was dus sowieso extra winst.

Maar eens de einddatum voorbij is heeft Pieters nu opnieuw de handen vrij.

Hij kan besluiten de aandelen toch maar te behouden. Of hij kan tijdens de volgende optieperiode deze strategie opnieuw toepassen en een nieuwe calloptie schrijven.

Waar zit het risico? Wie de onderliggende aandelen daadwerkelijk bezit loopt bij het schrijven van opties geen enkel risico. De koper van een optie kan zijn inzet verliezen, maar ook nooit meer, de schrijver een optie kan de premie nooit verliezen.

Het wordt wel anders wanneer iemand "naakt" of "ongedekt" zou gaan schrijven. Dus de verplichting aangaan om aandelen te leveren wanneer hij die niet bezit.

Het gebeurt wel eens dat onervaren beleggers opties gaan schrijven om premies op te strijken. Want dat is lekker meegenomen. Denken zij. Dat kan goed aflopen maar wee de financiële gevolgen wanneer het verkeerd draait.

Dan moeten er aandelen worden geleverd tegen een koers die lager is dan de beurskoers en de te leveren aandelen moeten dan op de beurs worden ingekocht tegen een hogere prijs.

Normaal gesproken moet de bank het wel onmogelijk maken dat iemand gaat schrijven zonder de aandelen of de nodige waarborgen te hebben.

Om alle ongevallen voor de schrijver als voor de koper te voorkomen wordt een waarborg geëist. Dat heet in het optiejargon een margin.

Tenzij u de aandelen waarop u de optie hebt geschreven bezit en dit kan bewijzen, zal een waarborg moeten gestort worden bij de bank of het beurshuis waar u het contract hebt afgesloten.

### WIE SCHRIJFT DIE BLIJFT

Een veelgehoorde maar valse uitspraak. Wie een optie schrijft gaat een verplichting aan en daar heb je een premie voor gekregen. Dat geld blijft hoe dan ook van jou. Dat hoeft je nooit terug te geven.

Maar dat betekent helemaal niet dat je geen risico loopt: het risico dat je de aandelen waarop de optie betrekking heeft, moet leveren. En wel tegen de overeengekomen uitoefenprijs. En ofwel heb je die aandelen en sta je ze af met pijn in het hart. Ofwel moet je ze aankopen tegen een hogere prijs dan die je gaat opstrijken bij de levering.

Vergeet de slogan dat wie schrijft altijd een goede zaak doet. Er gebeuren met opties meer ongevallen bij de verkopers, de schrijvers, dan omgekeerd.

## HOOFDSTUK 4: DE REGELS VAN HET SPEL

Wat betekent het wanneer je dit contract in handen hebt:

Call XOX DEC 105?

Je hebt het recht om voor eind december (eigenlijk voor de derde vrijdag van december) 100 aandelen XOX op te vragen en daar 105 euro voor te betalen, ook al staat XOX op de beurs hoger dan 105 euro. Bijvoorbeeld 120 euro.

### De calloptie

Een optiecontract heeft een beperkte duur en geeft de houder ervan het recht om tegen een vooraf bepaalde uitoefenprijs een bepaalde hoeveelheid van de onderliggende waarde te kopen. Het gaat dan om aandelen of goederen waarop de optie betrekking heeft.

### KOPEN MAG MAAR MOET NIET

Met een calloptie kun je aandelen kopen tegen een door jou bepaalde koers.

Je koopt dan niet het aandeel zelf maar je betaalt voor het recht om aandelen tegen een bepaalde prijs te kopen.

We zagen reeds dat je bijvoorbeeld het aandeel XOX tegen 105 euro kunt opeisen zelfs wanneer bedoeld aandeel op de beurs hoger wordt verhandeld.

### DE ONDERLIGGENDE WAARDE

In het geval van het voorbeeld XOX is dit aandeel de onderliggende waarde.

Er zijn op de verschillende optiebeurzen een hele reeks aandelen die via opties kunnen opgevraagd worden.

IN BRUSSEL **EURONEXT BRUSSEL DERIVATEN** (VROEGER BELFOX):

Agfa-Gevaert; Delhaize; Dexia; Electrabel; Fortis; GBL; Interbrew; KBC;

Mobistar; Real Software; Solvay; Telindus; TotalFinaElf; Ubizen; UCB;

Umicore. En verder contracten op de Bem20-index.

IN AMSTERDAM **EURONEXT AMSTERDAM DERIVATEN** (VROEGER EOE):

ABN AMRO; AEGON; Ahold; Akzo Nobel; ASM Int; ASML; Buhrmann; Corus Group;

CSM; DSM; Fortis; Fugro; Getronics; Hagemeyer; Heinkeken; Heineken Holding;

Hoogovens; HunterDouglas; IHC Caland; ING; KLM; Kon Olie; KLM; KonVolk

Wessels; KPN; Laurus; Moolen Holding; Numico; Nutreco; Oce; Ordina;

Philips; Pink Rocado; Randstad; Reed Elsevier; Stork; TPG; Unilever; UPC;

Vedior; Vendex KBB; Versatel; VNU; Vodafone; Vopak; Wessanen; Wolters

Kluwer.

Verder index-opties op AEX-index; AEX light; AEX midkap; FTSE Eurotop100.

En op valuta USD/EUR; EUR/USD.

Deze lijst is indicatief en kan door Euronext aangepast worden, bepaalde opties vallen weg of er komen andere contracten bij.

Hoe dan ook, zowel de optiemarkten, de derivatenmarkten van Amsterdam, Brussel en ook Parijs maken deel uit van Euronext Liffe, de Londense derivatenmarkt, een volle dochter van Euronext.

## DE HOEVEELHEID

Een verhandelbare optie heeft, tenzij anders bepaald, altijd betrekking op een vastgelegde hoeveelheid van de betrokken onderliggende waarde. Wat aandelen betreft gaat het meestal om 100 aandelen. Die hoeveelheid is altijd van te voren bepaald.

Je handelt altijd op 100 aandelen, tenzij anders bepaald. Dus bij een optiepremie van 5 euro bedraagt het contract  $100 \times 5$  of 500 euro. Bij uitoefening tegen 105 euro gaat het in totaal om 100 maal 105 euro of 10.500 euro.

## DE LOOPTIJD

Koop je aandelen als klassieke belegger dan kun je die in portefeuille houden zolang je dat zelf wilt. Ook al daalt de koers op de beurs, je kunt deze aandelen onbeperkt bewaren. Bij verkoop neem je dan je verlies, bij niet-verkoop registreer je alleen maar een papieren-verlies.

Koop je een optie dan blijft deze slechts waarde behouden gedurende een vastgelegde termijn. Op de einddatum van een optiecontract vervallen alle rechten en wordt bedoelde optie waardeloos.

De looptijd van een optie is dus zeer belangrijk. En de factor "tijd" speelt een zeer grote rol.

De looptijd van een optie wordt aangegeven met de vervalmaand. Het kan gaan om September (SEP) December (DEC); Maart (MRT) Juni (JUN).

De lopende opties vervallen in die maand en, behoudens anders vastgelegd, telkens op de derde vrijdag van de vervalmaand.

Een optie Call XOX JUN vervalt op de derde vrijdag van de maand juni en is na deze dag waardeloos. Een DEC-optie vervalt op de derde vrijdag van de maand december.

## DE UITOEFENPRIJS

De uitoefenprijs is de prijs tegen dewelke je de aandelen kunt opvragen.

Jij bent de enige die de aandelen kan opvragen, die het recht heeft de optie uit te oefenen.

Voor de schrijver, de verkoper van de optie, is deze uitoefenprijs deze tegen dewelke hij de aandelen moet leveren.

XOX JUN 105 geeft je het recht om 100 aandelen op te vragen tegen 105 euro elk.

Terwijl de schrijver de verplichting heeft de 100 aandelen te leveren tegen 105 euro elk.

## DE OPTIESERIES

De combinatie van de onderliggende waarde, vervalmaand, uitoefenprijs vormen samen de optieserie.

XOX DEC 105 staat voor de onderliggende waarde, het aandeel XOX, de vervalmaand december en de uitoefenprijs 105.

### *Let op de tijd*

Opties hebben altijd een beperkte looptijd. Voor elke optiecategorie zijn er drie aflooperperiodes. Telkens de derde vrijdag van drie opeenvolgende maanden September (SEP); December (DEC); Maart (MRT); of Juni (JUN).

Dat betekent dat op de expiratiedag van elke optie de schrijver ofwel moet leveren indien hij uitgeoefend wordt, ofwel vrijgesteld wordt van alle verdere verplichtingen.

Tot op deze expiratiedag kan de koper van de call zijn recht uitoefenen.

Doet hij dat niet, vervallen zijn rechten. De optie is daarna niets meer waard.

## JE CONTROLEERT AANDELEN DIE NIET VAN JOU ZIJN

Je bent nu, ondanks dat je een calloptie hebt gekocht, geen eigenaar van de 100 aandelen XOX maar je "controleert" dat pakket aandelen wel. Je hebt immers een premie betaald en je hebt nu het recht om 100 aandelen op te vragen tegen een vastgestelde prijs, tegen de zogeheten uitoefenprijs. Je hebt het recht, zolang de einddatum niet is verstreken, deze aandelen op te vragen.

Maar wanneer je geen eigenaar bent van de 100 aandelen, van wie zijn die dan wel? Die 100 aandelen blijven nog steeds eigendom van de verkoper, van de schrijver van de optie. Maar zolang jij, als koper van de calloptie deze niet hebt uitgeoefend kan de verkoper of schrijver niet veel doen. Hij kan alleen afwachten wat jij gaat doen. Hij zit met gebonden handen te wachten.

## OPTIE UITOEFENEN OF NIET?

Wat nu? Stel dat XOX op de beurs blijft hangen rond 100 euro en niet over de 105 euro gaat, dan zul je waarschijnlijk en logisch het recht waarover je beschikt niet uitoefenen. Want waarom zou je 105 euro betalen wanneer je het aandeel XOX goedkoper op de beurs kunt kopen?

Stel daarentegen dat de aandelenkoers oploopt naar meer dan 107 of nog hoger. Logisch dat je dan het recht wat je bezit zult uitoefenen want je kunt dan goedkoper kopen: 105 betalen voor iets wat zeg maar 107 of meer euro waard is.

Opgelet: aangezien je de optie zeg maar 2 euro betaalde moet de beurskoers al boven de 105 plus 2 liggen vooraleer het interessant wordt om uit te oefenen. En vergeet evenmin rekening te houden met de beurskosten en taksen.

Koop alleen callopties wanneer je zeker denkt te zijn dat de koers van het onderliggende aandeel fors zal stijgen.

In een slappe markt of in een kwakkelende beurstijd kunnen callopties minder interessant zijn. Want de betaalde premie krijg je niet terug, eventueel kun je de optie doorverkopen maar dat zal altijd met verlies gebeuren. De enige troost die je hebt is dat je met doorverkopen het eventuele verlies, beperkt.

### UW WINST

Wanneer je een calloptie uitoefent, in dit geval nemen we 105 uitoefenprijs plus de prijs van de calloptie, dan moet de beurskoers al boven 107 euro zijn vooraleer je winst kunt maken. We houden voor de duidelijkheid geen rekening met de kosten.

### TRANSACTIE ZONDER OPTIES

Je had de aandelen kunnen kopen tegen 100 euro. Uw inleg was dan 100 aandelen maal 100 euro of 10.000 euro geweest.

Nu het aandeel bijvoorbeeld 108 euro staat kun je het verkopen tegen 108 wat dan  $100 \times 108$  of 10.800 euro gaat opleveren: uw winst 800 euro op een investering van 10.000 euro of 8 procent winst.

### TRANSACTIE VIA OPTIES

Via callopties zal de operatie in totaal minder opbrengen maar in verhouding tot het geïnvesteerde bedrag wordt de winst veel groter en interessanter.

Je kocht geen aandelen maar een calloptie, dus je kocht het recht om 100 aandelen XOX op te vragen tegen 105 euro per aandeel. Voor dat recht, voor de optie dus, betaalde je 100 maal 2 euro. Totale inleg 200 euro in plaats van 10.000 euro bij aankoop van de aandelen zelf. Je houdt dus (in dit voorbeeld) 9800 euro beschikbaar voor een eventuele andere belegging.

Nu gaat XOX inderdaad naar 108 euro. Je oefent nu je recht uit. Je hebt reeds 200 euro betaald en nu komt daar nog eens  $100 \times 105$  euro bovenop: 10.500 plus 200, een operatie die je 10.700 gaat kosten. En dat op een ogenblik dat de beurskoers 108 is. Je hebt dan "maar" 100 euro winst gerealiseerd. Maar 100 euro op een investering van 200 euro of een winst van 50 procent.

Met de 9800 euro die je ter beschikking had door niet meteen de aandelen te kopen had je de transactie ook nog enkele malen kunnen herhalen. En dus had je veel meer kunnen verdienen.

### EN DE SCHRIJVER?

Bij het schrijven van een optie, het verkopen van een optie-contract, ontvangt de schrijver een premie. Deze premie is verworven en moet in geen enkel geval worden terugbetaald. Het is de vergoeding voor de door hem aangegane verplichting.

Als schrijver of verkoper ben je wel verplicht de aandelen te leveren tegen de overeengekomen prijs wanneer de koper van de calloptie dit vraagt. Dat kan bij opties van het Amerikaanse type altijd tot op de derde vrijdag van de expiratiemaand. Vanaf de eerste dag tot en met de laatste, wanneer het de eigenaar van een calloptie past kan deze de optie uitoefenen.

Stel nu dat op de expiratedatum de koers van XOX niet is gestegen en bijvoorbeeld 105 is gebleven, dan is het weinig waarschijnlijk dat de optie zal uitgeoefend worden. In dat geval blijf je volle eigenaar van de aandelen en ben je ook ontheven van elke andere verplichting. En de eerder opgestreken premie blijft sowieso verworven.

#### OPPASSEN VOOR DE VERLEIDING:

Wie calls schrijft of verkoopt zonder de aandelen te bezitten loopt gevaar. Het is verleidelijk: je schrijft een call en je strijkt de premie op. Bij een baissemarkt bestaat de kans dat de aandelen dalen en dus nooit zullen opgevraagd worden. De ontvangen premie is dan een lekker snoepje. Maar naakt schrijven, zonder de aandelen te bezitten, is een gevaarlijk spelletje want wanneer de markt a-la-hausse gaat kun je verplicht worden te leveren en dan moet je de aandelen kopen tegen een hogere prijs dan deze waartegen je moet leveren.

Je rekende op XOX 105, de koers gaat op de beurs naar 110, dan moet je vlug inkopen tegen 110 en je krijgt maar 105 terugbetaald bij de levering. Verlies is dan 5 euro per aandeel maar wel te verminderen met de opgestreken premie van 2 euro, blijft in elk geval bij dit voorbeeld een verlies van 3 euro maal 100.

Een optie kan elke beursdag worden verhandeld. Je kunt opties doorverkopen wanneer je op verlies zit. Maar ook wanneer je winst maakt en om welke reden dan ook het recht kwijt wil.

## HOOFDSTUK 5: EN NU DE PUTOPTIES

Heb je er lang op moeten wachten? Op de putopties? Uitspreken als "poets" aub. We hebben je inderdaad laten wachten. Om er zeker van te zijn dat je goed weet wat calls zijn en wat je met calls kunt doen. Want nog te veel beginners verwarren de mogelijkheden van calls en puts.

**Callopties** gebruik je vooral om in te spelen op een hausse op de beurs. Of je schrijft callopties om aandelen die je bezit dunder te kunnen verkopen dan de beurskoers. Om die verplichting aan te gaan loop je een risico en daar word je dan extra voor vergoed via de ontvangen optie-premie.

**Putopties** zijn instrumenten die je vooral gaat gebruiken bij aan baisse-markt. Met een putoptie verwerf je het recht om aandelen te kunnen verkopen. Daar betaal je dan een premie voor. Schrijf je een putoptie, verkoop je zo'n optie, dan ga je de verplichting aan om aandelen te kopen. Je ontvangt een premie in ruil voor de aangepane verplichting.

Meer hierover verder. Calls en puts zijn namelijk geen twee kanten van één medaille. Je kunt nooit in éénzelfde operatie én calls én puts kopen of verkopen. Callopties zijn één ding. Putopties iets anders. Alhoewel ze wel het spiegelbeeld van elkaar zijn.

Bij bepaalde optie-strategieën wordt soms gebruik gemaakt van gelijktijdig geopende call en put-contracten maar het betreft dan altijd verschillende contracten. Puts en calls gaan nooit in één contract samen. Hierover later meer. Alleen moet je goed onthouden: er zijn calls en er zijn puts, twee aparte dingen die evenwel eventueel kunnen samenwerken. Maar altijd gaat het om call-contracten of put-contracten die je elk apart moet afsluiten bij de bank of het beurshuis waar je mee werkt.

Wie een putoptie koopt, betaalt om het recht te hebben onderliggende activa zoals aandelen bijvoorbeeld, te mogen VERKOPEN tegen een vastgelegde koers en binnen een vastgestelde termijn (vaak maximaal 9 maanden).

Wie een putoptie bezit, heeft het recht (maar niet de verplichting!) om aandelen te verkopen ook al is de beurskoers lager dan de uitoefenprijs van de optie. Bij het uitoefenen van een putoptie krijg je meer geld dan de beurswaarde op dat ogenblik.

Je hebt een put op XOX 95 wat wil zeggen dat je de optie kunt uitoefenen en 95 euro kan eisen ook al staat de beurskoers van XOX ondertussen op 90, 85 of zelfs nog lager. Om van dit recht te kunnen genieten heb je de optie-premie gekocht.

Deze optie-premie ben je sowieso altijd kwijt als de operatie misloopt en het aandeel XOX niet gaat dalen. Maar je kunt ook nooit meer verliezen dan de betaalde premie. Stel dat je deze premie 5 euro hebt betaald, wat betekent 100 maal 5 of 500 euro. Deze 500 euro is dan het maximum verlies dat je kunt oplopen.

Verliest XOX wel in waarde dan kun je bijvoorbeeld de aandelen inkopen tegen 85 euro en daarna de optie uitoefenen tegen 95 wat dan een winst oplevert van 10 euro (maal 100 want een contract gaat altijd over 100 stuks) minus de betaalde premie van 500 euro of in dit geval een winst van 500 euro. Let wel op: de netto-winst zal praktisch altijd iets kleiner zijn want je moet altijd rekening houden met de kosten die verbonden zijn aan de optie-operaties.

Of dergelijke operatie daadwerkelijk nuttig is, dat is een ander verhaal.

Want de mogelijkheid bestaat uiteraard ook om de optie zelf met winst door te verkopen. Want hoe verder het aandeel daalt, hoe groter de optiepremie in waarde stijgt.

Op de vervaldatum, de derde vrijdag van de uitoefenmaand, wordt de waarde van de optie in elk geval nul. Na deze datum is de optie zonder waarde en kun je ze niet meer verkopen noch uitoefenen.

## PUTOPTIES SCHRIJVEN

Bij het afsluiten van een optie-contract met putopties krijgt de verkoper, de schrijver van de putoptie, een premie omdat hij de verplichting aangaat om de betrokken aandelen te kopen tegen de uitoefenprijs.

De schrijver van een putopties gaat de verplichting aan om de onderliggende aandelen op te nemen, te kopen, tegen de uitoefenprijs.

In ons voorbeeld gaat het om puts XOX 95. De schrijver van de optie ontvangt een premie, in dit geval 5 euro, als vergoeding voor de aangegane verplichting. Hij is namelijk verplicht wanneer hij daartoe wordt aangewezen om de aandelen XOX te kopen tegen 95 euro, ook al is de beurskoers inmiddels gedaald.

Voorbeeld: optieschrijver ontvangt 100 maal 5 euro of 500 euro. Deze premie is verworven en moet nooit worden terugbetaald. Wanneer de koers van XOX 95 niet daalt vervalt de verplichting en is de ontvangen premie zuivere winst.

Maar daalt de koers van XOX naar bijvoorbeeld 85 euro dan kan hij uitgeoefend worden en zal hij 100 maal 95 euro moeten neertellen om 100 aandelen te verwerven die dan nog maar 85 euro waard zijn.

In dit geval is het totale verlies 1000 euro min de ontvangen premie van 500 euro of een totaal verlies van 500 euro.

De mogelijkheid had wel bestaan om het verlies te beperken door tijdig de geschreven optie terug te kopen. Maar steeds gebeurt dit tegen een lagere prijs dan de betaalde 5 euro.

### PUTOPTIES WAAROM?

Er zijn twee redenen om een putoptie te kopen: om te profiteren van een verwachte koersdaling of om uw aandelenportefeuille te beschermen tegen een koersdaling. Dit in het geval dat je als belegger je aandelen wil behouden of dat je ze niet wilt verkopen om te genieten van een verdere stijging.

Een putoptie is eigenlijk een verzekeringscontract. Net als bij een brandverzekering betaal je een premie en als er geen ramp uitbreekt, dan ben je het geld kwijt, maar bij brand zul je blij zijn dat je de verzekering hebt afgesloten.

Voorbeeld: je verwacht een koersdaling en de koers van XOX is 51. Je koopt een put XOX 50 en je betaalt daar 2 euro voor.

Kostprijs van het contract  $100 \times 2$  euro of 200 euro.

Je hebt nu het recht om de 100 aandelen XOX die je bezit te verkopen tegen 50 euro. De koers van XOX zakt weg naar 45 euro.

Indien je geen putoptie had gekocht kun je de aandelen hooguit tegen 45 euro verkopen. Van 51 naar 45 is dat een verlies van 6 euro maal 100 of 600 euro: 5100 tegen 4500 euro.

Met de putoptie op zak verkoop je de optie of de 100 aandelen tegen 50 en je haalt 5000 euro binnen, min de betaalde optiepremie van 2 euro of  $100 \times 2 = 200$  euro wat betekent dat je voor de operatie 4800 euro vangt.

De winst is dan 300 euro. (Want de optie kostte 200, weet u nog?) Wat gebeurt er als de koers van NOP naar 60 euro stijgt? De putoptie is dan niets meer waard en uw verlies is dus 200. Als koersen stijgen, verliest u dus - simpel gesteld - geld met putopties.

### MARRIED PUT

Putoptie, die tegelijkertijd wordt gekocht met de onderliggende waarde.

Bijvoorbeeld: koop 100 aandelen XOX en daarbij gelijktijdig, ter afdekking van het prijsrisico, een put XOX.

## HOOFDSTUK 6: DE THEORIE ONDER DE KNIE!

Tijd nu om aan het echte optiewerk te beginnen. Hoe ga je nu te werk? Met opties gaan beleggen betekent niet dat je zomaar de eerste de beste kans aangrijpt, zo maar een call gaat kopen of bijna blindelings een put koopt wanneer je denkt daar winst mee te kunnen maken.

Begin altijd met wat je "droogzwemmen," kunt noemen. Volg een aandeel op de beurs, is er genoeg volatiliteit, is er voldoende beweging....koop dan op papier een call of schrijf eventueel een call, noteer alles wat er gebeurt en volg de papieren optie. Ook traden met opties moet je leren en er pas mee beginnen wanneer je alles goed in de vingers hebt, wanneer je begint aan te voelen wat kan en wat (nog) niet kan.

### ENKELE PRAKTISCHE WENKEN:

Welke vervalmaand kiezen is een niet zo onbelangrijk gegeven. Je kunt immers kiezen voor opties met een korte looptijd van maximum drie maanden, een middellange termijn van maximum zes maanden of een lange termijn van maximum negen maanden.

Een eensluidend antwoord geven op deze vraag is onmogelijk. De situatie moet geval per geval worden bekeken.

Verwacht je op korte termijn een beweging in de koers van het aandeel dan kies je best voor kortlopende opties. Daar zit in de premie namelijk minder verwachtingswaarde ingecalculeerd.

Worden aankondigingen van bedrijfsresultaten verwacht en is de sfeer optimistisch dan kan het interessant zijn naar de korte termijn te kijken.

Verwacht je niet meteen opvallende of betekenisvolle koersschommelingen of heb je als belegger een lange termijnhorizon voor ogen, geef dan eerder de voorkeur aan langer lopende opties.

#### De Afloopdatum.

Opties lopen af op de zogeheten expiratiedag. Na deze datum is de optie waardeloos. De regel is dat de opties aflopen op de derde vrijdag van de expiratiemaanden.

De expiratie of afloopmaanden zijn maart, juni, september en december. Op elke expiratie wordt een nieuwe reeks met een looptijd van negen maanden gecreëerd. Er zijn dus altijd drie expiratedata in gebruik.

Voorbeeld: XOX 100 maart

XOX 100 juni

XOX 100 september

Na de expiratedatum van maart komt er een nieuwe reeks:

XOX 100 december.

#### WELKE UITOEFENPRIJS KIEZEN?

De uitoefenprijs is de prijs tegen dewelke je bij een calloptie het contract kunt opvragen, ook al is de beurswaarde van het onderliggende aandeel inmiddels gestegen. De keuze van de uitoefenprijs is belangrijk.

Wanneer, bij wijze van voorbeeld, het aandeel 100 euro noteert dan kun je een uitoefenprijs van 105 kiezen als je een hausse verwacht maar gokken op 150 bijvoorbeeld zou al te gek zijn omdat een dergelijke stijging waarschijnlijk is.

Voor geschreven callopties is de uitoefenprijs, de prijs tegen dewelke je verplicht kunt worden om de aandelen te leveren.

Voor putopties geldt dit omgekeerd: de uitoefenprijs bij een put is de prijs tegen dewelke je de onderliggende aandelen kunt verkopen.

Bij een geschreven putoptie gaat het om de prijs die je bij uitoefenen zult moeten betalen om de onderliggende waarden te kopen.

### **At-in-en-out**

In het optiejargon zijn de aanduidingen rond de uitoefenprijzen gekend als ARM, ITM of OTM.

**ATM: At-the-money:** Als de koers van de onderliggende waarde gelijk is of vlak bij de uitoefenprijs van een optie ligt, wordt dit "at-the-money" genoemd. Afgekort ATM.

Voorbeeld XOX 100 bij een beurskoers van 99, 100 of 101.

**ITM: In-the-money (Calloptie):** Een optie is In-the-money als de uitoefenprijs van een call lager is dan de koers van de onderliggende waarde. Afgekort ITM.

Voorbeeld: XOX 100 bij een beurskoers van 105.

**ITM: In-the-Money (Putoptie):** Bij een put geldt het omgekeerde: de uitoefenprijs is hoger dan de koers van het aandeel.

Voorbeeld: XOX 100 bij een beurskoers van 95.

**OTM: Out-of-the-money (Calloptie):** Wanneer de uitoefenprijs hoger is dan de koers van de onderliggende waarde. Afgekort OTM.

Voorbeeld: XOX 100 bij een beurskoers van 95.

**OTM: Out-of-the-money (Putoptie):** wanneer de uitoefenprijs lager is dan de koers van de onderliggende waarde. Afgekort OTM.

Voorbeeld: XOX 100 bij een beurskoers van 105.

### OOK DIT NOG:

Een at-the-money houdt langer zijn waarde. Vooral voor het schrijven van opties als verzekering van de portefeuille zijn contracten at- of in-the-money aan te raden.

Hoe dieper in-the-money, hoe sterker de optie op koersveranderingen van de onderliggende waarde reageert.

Bij out-of-the money werkt het hefboomeffect anderzijds het sterkst wanneer de verwachte beweging zich doorzet.

Deep out-of-the money opties zijn altijd het goedkoopst, maar de kans op winst is ook het kleinst.

### UITOEFENEN OF VERKOPEN?

Uw optie loopt af op de expiratiedatum. Na deze datum wordt uw optie waardeloos. Gaat u dan de optie uitoefenen, bij een call levering van de aandelen vragen? Of gaat u de optie net voor het afsluiten verkopen?

Je kunt ook voor hetzelfde probleem komen te staan tijdens de looptijd van de opties.

Verlies niet uit het ook dat de optiecontracten op Euronext nu van het Amerikaanse type zijn en dus op elk ogenblik binnen de looptijd kunnen uitgeoefend worden. De vroegere regelingen op Belfox, EOE of Monep in Parijs zijn veranderd. Iedereen die een optie bezit kan die doorverkopen maar ook uitoefening vragen.

Staat u voor het dilemma: de optie verkopen met winst of om uitoefening vragen? Het antwoord is afhankelijk van uw bedoelingen bij het werken met opties.

Stel dat je wel degelijk de aandelen goedkoper dan de beurskoers wil verwerven, dan oefen je de optie uit en vraag je de aandelen op.

Maar opgelet: je moet dan in ieder geval nog de aandelentransactiekosten betalen want je koopt de aandelen, weliswaar tegen de uitoefenprijs en niet tegen de beurskoers. Meestal is het dan ook interessanter om de optie, net voor de vervaldag te verkopen.

### MAAR HOE DOE JE NU IN HET ECHT?

Wanneer je aandelen hebt en die wilt verkopen of wegschenken dan zou je dat wel eens kunnen doen zonder daar een bank of beurshuis bij te betrekken. Gewoon onderling afrekenen. Niet dat het aan te raden is om praktische redenen, maar vooral bij naamloze aandelen, papieren effecten die niet geregistreerd staan bij de betrokken vennootschap is zo'n onderhandse handel mogelijk.

Bij opties ligt dat wel anders.

Alleen de verschillende optie-beurzen kunnen opties verhandelen. Dat gebeurt door de banken en beurshuizen die gerechtigd zijn om opties te verhandelen.

De keuze van een tussenpersoon is belangrijk want hoe vlugger een tussenpersoon toegang heeft tot het systeem, hoe vlugger optie-orders kunnen uitgevoerd worden.

Gespecialiseerde tussenpersonen, banken of makelaars die rechtstreeks toegang hebben tot de optie-beurs.

Sinds begin 2003 zijn de optie-beurzen van Euronext Brussel en Euronext Parijs geïntegreerd. Amsterdam zal uiteindelijk in november 2004 ook gemigreerd zijn naar Euronext Liffe Londen.

Orders kunnen via de lokale optie-beurzen worden uitgevoerd tijdens de openingsuren van deze lokale beurzen.

Brussel van 8 uur tot 18 uur, Amsterdam van 8 uur tot 18u15 terwijl Parijs open is van 7 uur tot 22u30.

En vergeet nooit:

Geef nooit een koop- of verkooporders zonder limieten! En koop uitsluitend opties waarin voldoende liquiditeit is, dus voldoende handel.

Zonder limieten zit je mogelijk opgescheept met veel te dure opties en zonder handel raak je de opties misschien niet kwijt op het ogenblik dat jij dat wenst.

Limieten blijven geldig tot ze worden geannuleerd. En stop-loss-orders kunnen op de optie-beurs niet worden gegeven. Dat betekent dat u de evolutie op de beurs en vooral op de optie-beurs zelf goed moet opvolgen.

## HOOFDSTUK 7: HAAL HET MAXIMUM UIT EEN OPTIECONTRACT

Wie weet hoe opties werken en welke filosofie er achter zit kan meer halen uit zijn inzet.

Belangrijk om weten is dat opties, de gestandaardiseerde opties evenmin als look-a-likes (zie hoofdstuk 9) niet gecreëerd worden om je geld te laten verdienen. Opties, futures, warrants en andere gelijkaardige producten zijn er voor de bescherming van de bezitters van goederen. Die willen een vaste prijs bereiken en beschermen hun bezit tegen prijsschommelingen via derivaten.

Om er zeker van te zijn dat een bedongen prijs bij een verkoop gerealiseerd wordt en niet onderhevig zal zijn aan koersschommelingen of veranderde marktomstandigheden wordt alles vastgelegd via futures of opties.

Dat betekent dat zij de risico's proberen van zich af te schuiven op de rug van anderen, speculanten bijvoorbeeld, die bereid zijn te betalen in de hoop winsten te kunnen realiseren.

Wanneer de schrijver van een calloptie over de onderliggende aandelen beschikt en bereid is ze te verkopen, weet hij altijd welke prijs hij zal ontvangen wanneer hij uitgeoefend wordt. Hij heeft een verplichting op zich genomen maar de opgestreken premie is altijd voor hem en de prijs die hij kan krijgen is ook gekend. Eigenlijk is hij altijd de winnaar.

Op de optiemarkt kan je als belegger verschillende strategieën toepassen.

De meest eenvoudige zijn het kopen van een calloptie of het kopen van een putoptie.

Ben je optimistisch gestemd wat de toekomst betreft dan koop je een call.

Heb je er daarentegen eerder een slecht oog in, dan koop je een put.

Met een calloptie mik je op een *koersstijging*. Met een put speel je in op *een baissemarkt*.

In beide gevallen kan het verlies maximaal oplopen tot de geïnvesteerde optiepremie. Je kunt nooit meer verliezen dan de betaalde premies. In zoverre is het risico beperkt en vooral gekend.

Bij de aankoop van een putoptie is het maximale winstpotentieel gelijk aan de waarde van de uitoefenprijs.

Bij de aankoop van een call is het winstpotentieel onbeperkt.

### SCHRIJVEN EN SCHRIJVERS

Anders dan bij het schrijven van opties als verzekering voor de gewenste prijs, kan via het schrijven van opties ook getracht worden extra rendement te bereiken.

Zowel bij het schrijven van put- als van callopties is de maximale winst gelijk aan de ontvangen optiepremie. Die optiepremies zijn meegenomen.

Moesten ze in waarde dalen dan blijf je gewoon zitten. Dit betekent ook dat het risico om uitgeoefend te worden steeds kleiner wordt.

Als schrijver van callopties denk je dat de prijs van de onderliggende waarde niet of slechts in beperkt zal stijgen. Je kunt nu verplicht worden de aandelen te leveren tegen de uitoefenprijs.

Indien de schrijver de aandelen bezit of niet, en dus de calls gedekt dan wel ongedekt schrijft, loopt hij een verschillend risico.

Wie de aandelen bezit en dus gedekt schrijft realiseert eventueel een verlies in functie van de prijs waartegen hij de aandelen ooit kocht. En zo bezien kan hij eventueel zelfs winst maken.

Voorbeeld: je kocht het aandeel XOX in andere tijden tegen 80 euro. Nu noteert het 100 euro en tegen 105 euro wil je het eventueel wel verkopen. Je schrijft een calloptie XOX 105. Premie 2 euro. Word je uitgeoefend tegen 105 en heb je alvast als winst  $105 - 80 = 25$  plus 2 optiepremie of een totale winst van 27 euro.

Stel dat je niet wordt uitgeoefend, de koers blijft hangen, dan hou je de aandelen, je hebt 2 euro sowieso gewonnen en je kunt de operatie herhalen. Wie naakt schrijft, ongedekt dus, moet de aandelen nog kopen om te kunnen leveren en dat tegen de beurskoers waarvan niet kan worden ingeschat welke ze zal zijn.

Een schrijver van puts meent dat de prijs van de onderliggende waarde niet of slechts zeer beperkt zal dalen. Wie putopties schrijft, doet dit meestal steeds ongedekt maar moet wel bereid zijn de aandelen te kopen tegen de uitoefenprijs. Uw maximaal verlies is gelijk aan de uitoefenprijs.

## VERZEKERINGSPOLIS

Je kan putopties gebruiken in combinatie met het houden van een aandeel om dit te beschermen tegen een lagere koers. De aankoop van een putoptie is te vergelijken met het betalen van een verzekeringspremie.

Hoe hoger de gekozen uitoefenprijs hoe duurder je de optie zult moeten betalen aangezien deze meer bescherming garandeert.

Ook een langere looptijd betekent een hogere verzekeringspremie.

Bijkomend voordeel van zo'n beschermingsconstructie is dat je eigenaar van het aandeel blijft en zo blijft profiteren van een mogelijke koersstijging en eventuele uitgekeerde dividenden.

## OPTIES VOOR WIE KRAP BIJ KAS ZIT

Wie een hausse op de beurs verwacht en een bepaald aandeel wil kopen maar niet meteen over voldoende financiële middelen beschikt, kan via een calloptie zich beschermen tegen een verdere hausse. Vandaag XOX kopen tegen 100 euro vergt een financiële bijdrage. Gaat het aandeel omhoog dan zul je het straks, als je wel over het nodige geld beschikt, in elk geval dieper in uw portemonnee moeten tasten. Wie nu een calloptie koopt, verzekert zich van de huidige koers van het aandeel.

Het schrijven van putopties past in een zelfde strategie: je verwerft de mogelijkheid om later, tegen een lagere koers het aandeel te verwerven.

## DE SPREADS

Door combinaties op te zetten met verschillende soorten opties op al dan niet verschillende uitoefendata en uitoefenprijzen kun je ook meer halen uit het optiegebeuren. Het gaat om de zogeheten spreads, straddles en strangles.

Een spread is een constructie van zowel een gekochte als een geschreven optie op dezelfde onderliggende waarde. Ofwel gaat het om twee callopties. Of twee verschillende putopties.

Het risico bij spreads is al tijd beperkt maar dat betekent ook een kleinere winstmogelijkheid. Bij een straddle koop je een putoptie en een calloptie met dezelfde uitoefenprijs en uitoefendatum. Hier is het risico erg groot. Werk nooit met een straddle indien de onderliggende waarde onvoldoende beweegt. En koop alleen zeer goedkope opties om de eventuele verliezen in toom te houden.

Een strangle? Koop je een putoptie en een calloptie met dezelfde looptijd, maar wel met verschillende uitoefenprijzen. Daarbij kies je het best voor goedkopere "out of the money" opties om de aankoopprijs van de strangle laag te houden. Het winstpotentieel is hier groter maar dat is ook zo voor een mogelijk verlies.

## Kosten

Welke strategie je ook opzet: elk contract is onderworpen aan kosten.

Spreads of strangles, put en of calls: elk contract wordt afzonderlijk afgesloten en is afzonderlijk uitvoerbaar. Dat betekent ook hogere kosten. Kosten zijn bovendien afhankelijk van wat uw bank of beurshuis aanrekent en die zijn verschillend van instelling tot instelling.

Hou ook altijd rekening met de kosten. Deze kunnen soms te hoog oplopen vergeleken met het mogelijke winstpotentieel.

## HOOFDSTUK 8: ALLE STRATEGIEËN VOOR ALLE SITUATIES

Wat doe je met opties op de optiebeurs als reactie op verschillende situaties?

*De beurzen stijgen: er is een duidelijke hausse, een bullmarkt. Hoe kun je van deze situatie het best profiteren?*

**Strategie 1:** koop een call.

**Risico:** de betaalde premie kan bij tegenvallende keuze verloren gaan. Maar het verlies kan nooit groter zijn dan de inzet.

**Winstmogelijkheid:** Onbeperkt

**Strategie 2:** verkoop, schrijf een putoptie.

**Risico:** Gelijk aan de waarde van een aandeel minus de ontvangen premie

**Winstmogelijkheid:** de ontvangen premie.

**Strategie 3: een call-spread:** koop een call en verkoop een call met een hogere uitoefenprijs. Uw investering is lager dan enkel het kopen van de call, maar de winstmogelijkheid is ook kleiner.

**Risico:** het verschil tussen de betaalde en de verkochte premie.

**Winstmogelijkheid:** het verschil tussen de twee uitoefenprijzen min het verschil tussen de beide premies.

**Strategie 4: een put-spread:** verkoop een put en koop een put met een lagere uitoefenprijs.

**Risico:** Verschil tussen de twee uitoefenprijzen min het verschil tussen de beide premies.

**Winstmogelijkheid:** Verschil tussen de ontvangen en de betaalde premie.

**Strategie 5:** een synthetisch aandeel opzetten door het kopen van een call en het verkopen van een put. Hierdoor verkrijg je een constructie die de waarde van het aandeel volgt.

**Risico:** de waarde van het aandeel.

**Winstmogelijkheid:** onbeperkt.

*De markt is en blijft neutraal zonder beweging. Ook hier kunt u inspelen op deze situatie.*

**Strategie 1:** schrijf een gedekte call. Dus op aandelen die u bezit.

**Risico:** is gelijk aan de waarde van het aandeel minus ontvangen premie.

**Winstmogelijkheid:** de ontvangen premie plus (bij aanzegging) het verschil tussen de uitoefenprijs en aankoopprijs van het aandeel.

**Strategie 2:** schrijf een put.

**Risico:** U gaat een verplichting aan om aandelen te leveren. Het risico is gelijk aan het aandeel minus de ontvangen premie.

**Winstmogelijkheid:** Ontvangen premie

**Strategie 3:** open een gedekte short straddle (schrijf zowel een call op aandelen in uw bezit als een put.)

**Risico:** de call is gedekt, de put niet. Het risico is gelijk aan het aandeel minus de premie.

**Winstmogelijkheid:** het verschil tussen de uitoefenprijs van de calloptie en de aankoopprijs van het aandeel plus de ontvangen premie op de geschreven call en op de geschreven put.

**De markt is pessimistisch, een bearmarkt met dalende koersen. Hoe reageer je hier?**

**Strategie 1:** koop een putoptie.

**Risico:** de betaalde optiepremie.

**Winstmogelijkheid:** onbeperkt.

**Strategie 2:** maak een bear-call spread (verkoop een call en koop een andere call met een hogere uitoefenprijs).

**Risico:** is beperkt tussen het verschil tussen de uitoefenprijzen minus verschil tussen de betaalde en ontvangen premies.

**Winstmogelijkheid:** beperkt tussen verschil betaalde en ontvangen premies.

**Strategie 3:** maak een baisse-spread (koop een put en verkoop andere put met een lagere uitoefenprijs).

**Risico:** verschil tussen betaalde en ontvangen premies

**Winstmogelijkheid:** blijft beperkt tot het verschil tussen de uitoefenprijzen min het verschil tussen betaalde en ontvangen premies.

**Wat kun je best doen in een hectische zeer volatiele markt? Het is moeilijk uit te maken welke kant de beurs opgaat.**

**Strategie 1:** maak een long straddle (kopen call en verkopen put).

**Risico:** de betaalde premies.

**Winstmogelijkheid:** onbeperkt.

**Strategie 2:** zet een strangle op (koop een call en verkoop een put met verschillende uitoefenprijzen en looptijden).

**Risico:** de betaalde premies.

**Winstmogelijkheid:** onbeperkt.

## HOOFDSTUK 9: DE LOOK-A-LIKES

Er zijn meer "opties" op de markt dan alleen maar de gestandaardiseerde opties die we kennen als call's en putopties. Familieleden van de gestandaardiseerde opties als je wilt.

Neem de aandelenopties ook gekend als **personeelsopties**. Er is regelmatig nogal wat te doen rond berichten dat topmensen van bedrijven hun opties cashen en flink geld verdienen met die operatie. Aandelenopties waarover het dan gaat zijn familie van de gestandaardiseerde opties, ze lijken er op maar helemaal hetzelfde zijn ze niet.

Om topmensen van bedrijven te stimuleren om er wat aan te doen om de aandelenkoersen de hoogte in te krijgen, wordt hen de mogelijkheid gegeven daarop in te pikken via opties. Met deze opties kunnen zij, wanneer de beurskoers hoger is dan de te betalen uitoefenprijs, de aandelen opvragen en deze meteen met winst verkopen.

Voor de uitgifte van dergelijke opties bestaan er geen vast voorgeschreven regels en ieder bedrijf kan de modaliteiten bepalen naar eigen voorkeur of behoeften. Bovendien kunnen opties van het Amerikaanse type op gelijk welk ogenblik worden uitgeoefend.

Dat personeelsopties in België nooit een succes werden is te wijten aan het Belgisch fiscaal regime: de opties worden met 21 procent belast op het ogenblik van de uitgifte en de ontvanger van het optierecht moet meteen betalen bij aanvaarding van de optie. Wanneer de optie later niet wordt uitgeoefend, omdat de waarde van het aandeel niet stijgt of daalt, dan is de aan de fiscus betaalde belasting sowieso verloren.

## WARRANTS ZIJN DAT OOK OPTIES?

Nog zo'n familielid van de optiegeneratie is de warrant. Een warrant geeft het recht om een aandeel op te vragen tegen een vastgestelde prijs en binnen een bepaalde tijdspanne. Warrants werden erg populair in de jaren '80. Maar ze bestaan al heel lang. En voor de Tweede Wereldoorlog was de benaming in Nederland "optiecertificaat". Bij verzamelaars van oude, historische papieren tref je die soms nog aan.

Bij de eerste golf van warrant-uitgiften werden ze soms uitgegeven samen met obligaties. De obligatie was een vaste waarde met een vaste rentevergoeding, de aangehechte warrant kon dan ingeruild worden tegen een aandeel van de emitterende onderneming en mits bijbetaling uiteraard. De houder van de warrant is vrij om het aandeel te kopen. Hij is daartoe niet verplicht.

## DE CONVERTEERBARE OBLIGATIES

Zelfs de converteerbare obligatie is verwant aan deze financieringstechniek met warrants: naar keuze van de houder kan de obligatie op einddatum uitbetaald worden in geld tenzij hij verkiest om de obligatie om te wisselen, te converteren, in een aandeel.

Bij warrants wordt er een onderscheid gemaakt tussen "gedekte" en "ongedekte" warrants. Voor de houder van een warrant maakt dat niet direct een verschil.

Zo wordt de ongedekte warrant uitgegeven door het bedrijf zelf dat bij uitoefening door de houder het aandeel dat moet worden geleverd, zal creëren. Bij uitoefening komen er dan nieuwe aandelen bij en die vergroten het aantal eigendomsrechten die recht geven op dividenden. Eigenlijk gaat het om een vorm van een uitgestelde aanbieding van nieuwe aandelen.

Gedekte warrants worden uitgegeven door verzekeringsmaatschappijen of financiële holdings op aandelen van andere bedrijven, aandelen die ze in hun bezit hebben. Zolang de warrants niet worden uitgeoefend blijven de emittenten van de warrants eigenaar ervan. Vergelijk deze methode met het schrijven van callopties. De uitgever van een warrants gaat alleen de verplichting aan de onderliggende aandelen te leveren wanneer de eigenaar van de warrant dat eist.

#### CALLABLE BONDS:

Emissies die door de uitgevers vervroegd kunnen teruggeroepen worden of die op de vervaldag naar keuze van de emittent in geld of in een andere activa terugbetaald worden.

Aangezien de keuze van terugbetaling in handen is van de emittent zal deze uiteraard het voor hem voordelige regime kiezen. Voorbeeld: een obligatie wordt op de vervaldag naar keuze van de uitgever terugbetaald in geld of in een vastgesteld aantal aandelen.

Is op de vervaldag van de lening de koers van het aandeel hoger dan de nominale waarde dan zal in geld worden terugbetaald en niet in de duurdere aandelen.

Is de waarde van de aandelen op vervaldag lager dan de nominale geldwaarde dan zal de terugbetaling in aandelen gebeuren, aandelen die dan minder waard zullen zijn.

De renteopbrengst van dergelijke callable of reverse callable bonds is meestal hoger en soms vrij hoog als een vorm van risicopremie voor de belegger.

### PUTTABLE BONDS

"Puttable Bonds" zijn emissies van obligaties die op vraag van de belegger vervroegd terugbetaalbaar zijn. De belegger kan zijn papier dus vervroegd terug aan de emittent verkopen.

Het rendement van het papier ligt bijgevolg lager dan bij een klassieke obligatie, teneinde rekening te houden met de optiepremie die aan de emittent moet worden betaald.

### TERMIJNCONTRACTEN, FUTURES

Gestandaardiseerde contracten die de eigenaar verplichten om een bepaalde hoeveelheid van een specifiek actief op een specifieke datum te kopen of te verkopen tegen een prijs die bij de ondertekening van het contract werd bepaald.

Termijncontracten of futures worden op de beurs verhandeld. Ze kunnen betrekking hebben op financiële producten, op indexen, op rente of op grondstoffen.

Een overzicht van termijncontracten op grondstoffen die kunnen afgesloten worden op de Londense SME: koper, tin, lood, zink, aluminium en nikkel.

Verder op onder meer koffie, cacao, rubber, tarwe.

In New York op de Nymex: koper, sinaasappelsap, katoen.

En in Chicago op de CBOT: tarwe, maïs, haver, sojabonen, sojaolie en sojameel.

## HOOFDSTUK 10: VAN A TOT V ALLES OP EEN RIJTJE:

*Vlug nog even nakijken wat er bedoeld wordt met al die termen? Hoe goed ken je al het optiejargon? Hier alles in alfabetische volgorde.*

**Aanwijzing:** De schrijver van een optie kan worden aangewezen (assignment) door de beurs om de koper van de optie de verkochte aandelen te leveren of bij een put-operatie de aandelen op te nemen. Indien er meerdere schrijvers zijn van een zelfde optieserie en niet alle contracten worden opgeëist dan wordt door loting bepaald wie zal moeten leveren.

**Afgeleide producten:** verhandelbare waarden die zijn afgeleid van financiële waarden. Opties en warrants zijn derivaten van aandelen, indexen of valuta. Zie ook **Derivaten**.

**Afloopdatum:** ook expiratie- of vervaldatum.

**Afnameplicht:** de schrijver, de verkoper van een putoptie verplicht zich de onderliggende waarde van de optie af te nemen, te kopen, wanneer hij door de beurs daarvoor wordt aangewezen.

**Agio:** de verhoging van de waarde van een aandeel of een obligatie tegenover zijn nominale waarde of zijn emissieprijs.

**Aandelensplitsing:** bij een aandelensplitsing wordt de uitoefenprijs van de lopende opties aan de nieuwe nominale waarde van het aandeel aangepast.

**Ask:** vraagprijs

**At-the-money:** Als de koers van de onderliggende waarde gelijk is of vlak bij de uitoefenprijs van een optie ligt, wordt dit "at-the-money" genoemd. Afgekort ATM.

**Amerikaanse optie:** Opties van het Amerikaans type kunnen op elk moment worden uitgeoefend, vanaf hun uitgifte tot hun vervaldag. De gestandaardiseerde opties op Euronext Amsterdam, Euronext Brussel en Parijs, gegroepeerd op Euronext Liffe in Londen zijn momenteel van het Amerikaanse type en niet meer van het Europese type, waarbij de opties alleen op de eindvervaldag kunnen worden uitgeoefend. Zie ook **Expiratiemaanden en Europees type.**

**Baisse:** Dalende koersen.

**Baisse-spread:** Strategie waarbij gerekend wordt op een koersdaling van de onderliggende waarden.

**Bear-markt:** Een markt waarin de koersen dalen en verwacht wordt dat deze verder dalen. De beurs is bearish. Ook à-la-baisse.

**Belfox:** Vroegere optiemarkt te Brussel, opgegaan in Euronext.

**Bel20:** Index van de 20 meest representatieve aandelen van Euronext Brussel.

**Bel20: BXO:** Optiecontract op 2 eenheden Bel20 index

**Bel20 future BXF:** Codenaam voor een futures-contract op 20 eenheden van de Bel20 index.

**Beta:** De Beta van de markt weergegeven door een representatieve index is altijd gelijk aan 1. Hoe hoger de Beta van een aandeel, hoe meer ze als een risicowaarde in vergelijking met de desbetreffende index kan worden beschouwd.

**Biedprijs:** De prijs die op een bepaald moment wordt geboden en waartegen u kunt verkopen.

**Black&Scholes:** Wiskundig model dat werd ontwikkeld door Fischer Black en Myron Scholes om de waarde van opties te berekenen.

**Break-even:** De koers die de onderliggende waarde moet bereiken, opdat de bezitter geen verlies lijdt als hij een optie uitoefent. Ook premium genoemd.

**Bull-markt:** Markt waarin de koersen stijgen en verwacht wordt dat deze verder stijgen. De beurs is bullish. Iedereen en alles is à-la-hausse. Er is optimisme op de beurs.

**Butterfly-spread:** Een strategie om bij een platte markt toch te iets te verdienen door het opzetten van een zogeheten butterfly. Deze bestaat uit het respectievelijk kopen van een in-the money, gelijktijdig schrijven van twee at-the money calls en het kopen out-of-the money call.

**Cash settlement/Contante verrekening:** Van cash settlement of contante verrekening is sprake, wanneer bij uitoefening van een optie de winst (het verschil tussen de uitoefenprijs en koers van de onderliggende waarde) rechtstreeks wordt uitgekeerd, zonder dat de onderliggende waarde daadwerkelijk wordt gekocht.

**Courtage:** De commissie die een tussenpersoon krijgt in ruil voor het uitvoeren van een order.

**Call:** Een optie die de bezitter ervan het recht geeft een aandeel of een andere hoeveelheid onderliggende waarden te kopen tegen een op voorhand vastgestelde prijs.

Een koop- of calloptie is een optie die de koper de mogelijkheid (en dus niet de verplichting) biedt om een bepaalde hoeveelheid van een actief te kopen. Dat kan gaan om aandelen maar ook om grondstoffen of deviezen. Kopen kan dan tegen een vooraf vastgestelde prijs (uitoefenprijs) maar wel beperkt tot een vooraf bepaalde datum in de toekomst. De koper betaalt hiervoor onmiddellijk een premie aan de verkoper.

**Conjunctuur:** de evolutie van de economische activiteit.

**Delta:** De "delta"-coëfficiënt geeft aan met hoeveel euro de koers van een optie verandert als de koers van de onderliggende waarde met één euro verandert. Een optie heeft een hogere delta naarmate hij verder in-the-money is, dus hoe lager de uitoefenprijs van een call is dan de koers van de onderliggende waarde.

**Derivaten:** Verhandelbare waarden die zijn afgeleid van financiële waarden.

Opties en warrants zijn derivaten van aandelen, indexen of valuta. Zie ook afgeleide producten.

**Disagio:** De vermindering van de waarde van een aandeel of een obligatie tegenover zijn nominale waarde of zijn emissieprijs.

**Disconto:** Het rentetarief dat door een centrale bank wordt aangerekend voor leningen aan commerciële banken en dus de "moeder van alle rentetarieven".

**Dividend:** Winstuitkering aan de bezitters van aandelen.

Na uitkering van het dividend valt de koers van het aandeel meestal wat terug, met een neerwaartse knik in het koersverloop van de overeenkomstige optie. De bezitter van een calloptie heeft geen recht op het dividend tenzij de optie wordt uitgeoefend net voor de dividend-uitkering.

**Elasticiteit:** De gevoeligheid van opties, in percentages, voor een schommeling van de onderliggende waarde met 1 procent. Ook *Gearing* genoemd.

**Euronext Liffe:** de in 2001 door Euronext overgenomen Londense optiebeurs Liffe (London International Financial Futures and Options Exchange) is het enige handelsplatform voor de verschillende optie en futures-beurzen van Amsterdam, Brussels, Lissabon, Londen en Parijs. De migratie van Brussel (Belfox) en Parijs (Monep - marché des options négociables de Paris) gebeurde in 2003. Einde 2004 zal ook Amsterdam geïntegreerd zijn in Liffe.

**Ex dividend:** Een aandeel noteert ex-dividend zodra het dividend is uitbetaald.

**Expiratiedatum:** Afloopdatum. Na deze datum is de optie waardeloos geworden. De regel is dat de opties aflopen op de derde vrijdag van de expiratiemaanden om 17u45 wat Euronext Brussel betreft. Ook uitoefendatum.

**Expiratiemaanden:** Maart, juni, september en december, telkens de derde vrijdag van de expiratiemaand. Op Euronext Parijs (Monep) worden ook langlopende opties verhandeld met een looptijd van één jaar en met expiratiemaanden maart en september. Deze langlopende opties zijn van het Europees type en kunnen dus enkel in maart of september worden uitgeoefend.

**Europees type:** Opties van het Europese type/stijl kunnen pas op de vervaldag worden uitgeoefend maar zijn uiteraard de hele tijd verhandelbaar. Vroeger waren de in Brussel op Belfox en in Amsterdam EOE opties van het Europees type. De gestandaardiseerde opties zijn nu van het Amerikaans type, ook op Euronext Parijs waar men ook de langlopende opties van het Europees type kent. Zie ook: **Expiratiemaanden** en ook **Amerikaans type**.

**Gamma:** geeft aan in welke mate de delta van een optie stijgt of daalt ten gevolge van de koersverandering van de onderliggende waarde.

**Gearing** zie: Elasticiteit.

**Gedekt schrijven:** Schrijven van callopties wanneer je de onderliggende waarde (aandelen) bezit.

**Grondstoffen:** Goud, zilver, granen, koffie, suiker, vlees of aardappelen, alles wat op termijn via standaardcontracten kan worden verhandeld. De prijs wordt bepaald door vraag en aanbod.

**Futures:** Engelse term voor termijncontracten.

**Hedge-ratio:** Vergelijkbaar met de delta, maar dan uitgedrukt als een verhoudingsgetal tussen 0 en 1.

**Hedging:** Risicobeperking. Strategie waarbij het risico van de onderliggende waarde tegelijk beperkt door een defensieve of tegengestelde positie via afgeleide beursproducten zoals het afdekken van een aandelenpositie met putopties.

**Hefboomeffect:** Een daling of een stijging van de onderliggende waarde van een optie resulteert in een procentueel veel grotere daling of stijging van de optiepremie. Ook Leverage genoemd.

**Heksendag:** Triple Witching Day, de dag van de kwartaalvereffening van grote optie- en futurescontracten op beursindexen die een zeer grote activiteit en grote koersschommelingen met zich meebrengt.

**Historische volatiliteit:** Berekening van de vroegere koersevolutie sedert langere tijd. Het volgen van deze historische gegevens zijn slechts waardevol als de koersen op dezelfde manier blijven schommelen als in het verleden.

**Impliciete volatiliteit:** Raming van de toekomstige volatiliteit. In zekere zin weerspiegelt de impliciete volatiliteit het optimisme of pessimisme van de optie-beleggers.

**In-the-money Call Optie:** Een optie is In-the-money als de uitoefenprijs van een call lager is dan de koers van de onderliggende waarde. Afgekort ITM.

**In-the-Money Putoptie:** Bij een put geldt het omgekeerde. Hoe meer ITM, hoe sterker de optie op koersveranderingen van de onderliggende waarde reageert.

**Interest:** De prijs van geld. De vergoeding die men krijgt voor het uitlenen van geld of die wordt betaald voor het lenen van geld. Het interestniveau wordt bepaald door vraag en aanbod op de markt met als basis de officiële renteniveaus die door de centrale banken wordt bepaald. Voor de USA door de Fed, de Federal Reserve Board, voor de Eurolanden door de ECB, de Europese Centrale Bank.

**Intrinsieke waarde (optie):** Geeft aan hoeveel geld er zou worden verkregen bij het direct uitoefenen van de optie dus voor de uitoefendatum. De intrinsieke waarde wordt berekend door de uitoefenprijs te delen door de beurskoers.

Anders gezegd: het positieve verschil tussen de beurskoers en de uitoefenprijs.

**Intrinsieke waarde (aandelen):** De theoretische waarde van een aandeel wordt bekomen door het verschil tussen de activa en de vorderingen op korte en lange termijn te delen door het aantal uitstaande aandelen.

**Koers:** de beurswaarde van een effect bepaald door vraag en aanbod en de verwachtingen van beleggers en analisten.

**Koersschommeling:** stijging of daling van de koers van een effect tegenover zijn vorige koers.

**Laatprijs:** Prijs waartegen een tegenpartij een optie wil "laten", ofwel wil verkopen.

**Leverage:** zie Hefboomeffect.

**Liffe Connect:** het elektronisch handelssysteem dat door Euronext Liffe is opgezet voor het platform van de optiebeurzen van Amsterdam, Brussel, Lissabon, Parijs en Londen met verbindingen op 550 sites in 26 landen wereldwijd en de verhandeling van contracten technologisch ondersteund.

**Limiet-order:** Order met prijslimiet. De belegger wil minimaal de limietprijs ontvangen (bij een verkooporder) of maximaal de limietprijs betalen (bij een kooporder).

**Liquiditeit:** De markt is liquide als er voldoende kopers en verkopers zijn om een redelijk handelsvolume te waarborgen. Dit is nodig om tot een correcte marktprijs te komen. De grootte van de omgezette volumes geeft een goed idee van de liquiditeit.

**Leveringsplicht:** de verkoper of schrijver van een calloptie heeft de verplichting bij aanwijzing door de beurs de onderliggende waarde te leveren aan de tegenpartij of de waarde ervan te betalen.

**Long:** Met een long positie wordt verwacht dat er een stijging van de koers van de onderliggende waarde komt.

**Looptijd:** De tijdsperiode waarin de houder van een optie zijn rechten kan uitoefenen en de schrijver zijn verplichtingen moet nakomen. In de praktijk maximum 9 maanden.

**Margin:** de te deponeren waarborg om te kunnen voldoen aan de verplichtingen wegens ongedekte geschreven posities.

De waarborg die u moet neerleggen om ofwel opties te schrijven dan wel in futures te handelen.

**Momentum:** periode waarin stijgende en dalende bewegingen duidelijk worden waargenomen.

**Marketmaker:** tussenpersoon die via het doorlopend noteren van bied- en laatprijzen voor een bepaalde beurswaarde of optiecontracten een markt "maakt".

**Married put:** een verzekeringscontract, een putoptie, die tegelijkertijd wordt gekocht met de onderliggende waarde. Bijvoorbeeld: 100 aandelen en 1 putoptie.

**Naakt schrijven:** Het schrijven van opties waarvan men de onderliggende waarde niet bezit. Ook Ongedekt schrijven genoemd.

**Optie-lichten:** verkeerd woordgebruik voor "uitoefenen". Wordt in Vlaanderen vaak gebruikt als vertaling van het Franse "lever une option" een term voor het beëindigen van een optie-overeenkomst bij handelszaken of afspraken.

**Optie-premie:** De prijs die voor een optie dient te worden betaald. Deze waarde van de optie evolueert volgens de nog te lopen tijdspanne en de waarde van de onderliggende waarde.

**Optie-waarde:** bereken zelf de waarde van uw optie:

<http://www.ftsweb.com/options/opbarr.htm>

**Open interest:** Totaal aantal uitstaande, niet afgehandelde contracten.

**Out-of-the-money calloptie:** Wanneer de uitoefenprijs hoger is dan de koers van de onderliggende waarde. Afgekort OTM.

**Out-of-the-money putoptie:** wanneer de uitoefenprijs lager is dan de koers van de onderliggende waarde. Afgekort OTM.

**Onderliggende waarde:** de waarde waarop de optie betrekking heeft. Bij aandelen gaat het om 100 stuks tenzij anders bepaald. De optie kan ook betrekking hebben op obligaties, op een index, op goud, zilver of grondstoffen maar ook op vreemde valuta.

**Openingsuren:** Opties kunnen op de verschillende optie-beurzen verhandeld worden vanaf de eerste maandag na de uitoefendatum tot de uitoefendatum van de negende maand sluitingstijd van de beurs. Dagelijks kan dat van 8 uur tot 18 uur op Euronext Brussel, van 8 uur tot 18u15 op Euronext Amsterdam en van 7 uur tot 22u30 op Euronext Parijs (Monep).

**Over the counter (OTC):** niet reglementeerde beurs. Hier worden aandelen verhandeld wanneer ze niet meer op een officiële of gereguleerde beurs worden toegelaten. De koersen worden op de OTC niet op basis van vraag en aanbod gemaakt maar door handelaars die voor eigen rekening werken.

**Pariteit:** Wanneer een optie tegen de intrinsieke waarde wordt verhandeld spreekt men van pariteit.

**Price spread:** Twee naast elkaar geplaatste optieposities, waarbij alleen de uitoefenprijzen verschillen.

**Prijsvorming:** De prijs van de optiepremie is afhankelijk van een aantal wisselende factoren waardoor de prijs eveneens zal veranderen. Het gaat om: de koers van het aandeel, de resterende looptijd van de optie, de rentevoet en de beweeglijkheid of volatility van het aandeel. Deze veranderlijke elementen worden afgezet tegen de onveranderlijke uitoefenprijs.

**Premium** zie: Break-even

**Premium call:** Geeft aan met hoeveel procent de onderliggende waarde moet stijgen, voordat het break-even punt wordt bereikt.

**Premie:** de prijs, de koers, van een optie.

**Put:** spreek uit "poet"

**Putoptie:** Een verkoop- of putoptie is een optie die de koper de mogelijkheid (en dus niet de verplichting) biedt om een bepaalde hoeveelheid van een actief te verkopen (aandeel, grondstof,...) tegen een vooraf vastgestelde prijs (uitoefenprijs) of tot een vooraf bepaalde datum in de toekomst. Hij betaalt hiervoor onmiddellijk een premie aan de verkoper.

**Put-Call Ratio:** Een indicator die aangeeft welke de verhouding is tussen het aantal put- en callopties die tijdens een bepaalde periode worden verhandeld. Een stijgende put-call-ratio wijst op een baissemarkt. Er zijn meer puts dan calls. Meer puts dus meer pessimisme. Meer calls dan puts: optimisme.

**RSI:** De Relative Strength Indicator is gebaseerd op de verhouding tussen de gemiddelde koersstijgingen en -dalingen tijdens een bepaalde periode van meestal tussen 10 en 14 dagen.

$RSI = 100 - (100 / (1 + (\text{Gemiddelde stijgingen} / \text{Gemiddelde dalingen})))$

De RSI ligt altijd tussen 0 (als er tijdens een bepaalde periode alleen maar dalingen zijn) en 100 (als er tijdens die bepaalde periode alleen maar stijgingen zijn).

**Resterende looptijd:** de periode tussen de huidige datum en de afloopdatum.

**Resttijd:** Element van de tijdswaarde. Het aantal dagen dat overblijft tot de vervaldag. Hoe verder de vervaldag verwijderd is, des te groter de kans dat de optie deze vervaldag met winst bereikt en des te hoger de tijdswaarde. Naarmate de tijd verstrijkt, daalt de tijdswaarde. De snelheid van deze daling stijgt exponentieel naarmate de vervaldag nadert.

**Rho:** Maat voor de rentegevoeligheid van de optieprijs, wordt alleen door professionelen gebruikt.

**Short:** Een short positie wordt ingenomen bij een daling van de koers van een onderliggende waarde.

**Short-selling aandelen:** verkoop van aandelen die men niet heeft met de bedoeling deze later goedkoper te kunnen terugkopen. Ook: a-la-baisse gaan of in de wind verkopen.

**Schrijver:** Verkoper van een optie. Een schrijver, een verkoper dus, gaat een verplichting aan in ruil voor het ontvangen van een premie. Deze premie blijft altijd verworven.

**Schrijver van een calloptie:** gaat de verplichting aan om tegen de uitoefenprijs de onderliggende waarden te verkopen. Ook al is de waarde van de aandelen of van de onderliggende waarde ondertussen gestegen.

**Schrijver van een putoptie:** gaat de verplichting aan om tegen de uitoefenprijs de onderliggende waarden te kopen. Ook al is de waarde van de aandelen of van de onderliggende waarde ondertussen gedaald.

**Spread:** Constructie van een gekochte als een geschreven optie op dezelfde onderliggende waarde. Beperkt het risico maar er is ook beperkte maximumwinst.

**Stop-loss:** een techniek die in de aandelenhandel kan gebruikt worden om bij verlies automatisch tot verkoop over te gaan. Deze techniek kan niet (is dus onmogelijk) in de optiehandel! Het ingrijpen door verkoop om verliezen tegen te gaan kan uitsluitend door eigen ingrijpen!

**Call Spread:** De beide opties zijn gekochte als geschreven calls op dezelfde onderliggende waarde.

**Put Spread:** De beide opties zijn zowel gekochte als geschreven calls op dezelfde onderliggende waarde.

**Straddle:** Een call en een put met dezelfde uitoefenprijs en looptijd. Als een koersbeweging van de onderliggende waarde uitblijft, dan kan het verlies hoog oplopen door het verminderen van de tijdswaarde. Interessant wanneer optiepreizen goedkoop zijn en de onderliggende waarde zeer beweeglijk is.

**Strangle:** Een put en een call met dezelfde looptijd, maar met verschillende uitoefenprijzen. Interessant wanneer de opties beide "out of the money" zijn. Winstpotentieel is hoog maar bij verlies geldt het omgekeerde.

**Strike:** Uitoefenprijs, dus de prijs tegen dewelke de optie kan worden uitgeoefend.

**Theta:** De theta vertegenwoordigt de gevoeligheid van de optiepremie voor de looptijd van de optie. De Theta weerspiegelt het waardeverlies met het verstrijken van de tijd. Hoe langer u de optie houdt, hoe meer haar waarde zakt. De Theta is het hoogst bij at-the-money opties en stijgt naarmate de vervaldatum nadert.

Geeft dus aan hoeveel een optie per dag aan tijdswaarde verliest. De theta neemt exponentieel toe, naarmate de vervaldag dichterbij komt.

**Time spread:** Twee optieposities, waarbij alleen de expiratiemaanden verschillen.

**Tijdswaarde:** Weerspiegelt de toekomstverwachtingen in de optieprijs. Komt overeen met het verschil tussen de marktprijs en de intrinsieke waarde. De tijdswaarde hangt onder meer af van de volatiliteit van de onderliggende

waarde en van de resttijd van de optie. Ook verwachtingswaarde genoemd.

**Uitoefenen:** Gebruik maken van het recht dat een optie geeft.

Voor een call is dat de aankoop van de onderliggende waarde tegen de uitoefenprijs, voor een put is dat de verkoop van de onderliggende waarde tegen de uitoefenprijs.

**Uitoefenprijs:** De vastgestelde prijs waartegen de onderliggende waarde mag worden ge- of verkocht volgens het optiecontract. Ook Strike genoemd.

**Verwachtingswaarde:** De verwachtingswaarde van een optie is het positieve verschil tussen de premie en de intrinsieke waarde van de optie.

**Volatility:** Volatiliteit. Maatstaf voor de beweeglijkheid van de koers van de onderliggende waarde. Element van de tijdswaarde, wordt uitgedrukt in percentages. Hoe hoger de volatiliteit van een onderliggende waarde, des te groter de kans dat winst gemaakt wordt met de optie en hoe hoger de tijdswaarde. Er bestaat onderscheid tussen historische (op basis van het verleden) en impliciete (afgaande op de toekomstverwachtingen) volatiliteit.

**Vega:** De gevoeligheid van de optieprijs voor veranderingen in de volatiliteit van de onderliggende waarde.

**Vervaldag:** De datum waarop het door de optie toegekende recht vervalt.